

**ΕΘΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΣΚΛΗΡΗΣ
ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Η ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ**

Επισκόπηση δράσης του Μηχανισμού για τα έτη 2018 & 2019

επίτροπος διοικήσεως
& προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων

1991 OMBUDSMAN

ΕΘΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΜΟΡΦΩΝ
ΣΚΛΗΡΗΣ
ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Η ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ

Επισκόπηση δράσης του Μηχανισμού
για τα έτη 2018 & 2019

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	6
Νομικό Πλαίσιο	10
Επισκόπηση κυριότερων δράσεων του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης	16
Συνοπτική αναφορά στις σημαντικότερες Εκθέσεις και Δραστηριότητες του Μηχανισμού	21
Συμμετοχή σε συνέδρια/εκπαιδεύσεις/εκδηλώσεις	53
Συνεργασία με Εθνικούς και Διεθνείς Φορείς	57

**Εισαγωγικό σημείωμα
Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

**Εισαγωγικό σημείωμα
Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

Φέτος συμπληρώνονται 10 χρόνια από την ανάθεση στον Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της αρμοδιότητας να δρα ως Εθνικός Φορέας Πρόληψης των Βασανιστηρίων.

Η διασφάλιση της αποφυγής και της αποτροπής περιστατικών κακομεταχείρισης, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή βασανιστηρίων, αποτελεί τον θεσμικό άξονα των εργασιών του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων.

Η δράση του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης, μεταξύ άλλων, αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των περιστατικών κακοποίησης προσώπων που τελούν υπό κράτηση αλλά και στην βελτίωση των συνθηκών κράτησης.

Η Έκθεση, παρουσιάζει συνοπτικά τη δράσεις του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης για τα έτη 2018 και 2019. Στοχεύει τόσο στον εμπλουτισμό της συζήτηση γύρω από τα θέματα που αφορούν στην εκπλήρωση της αποστολής του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης, όσο και στην παρουσίαση της ανταπόκρισης των αρμοδίων αρχών στις εισηγήσεις που τους υποβάλλονται για λήψη βελτιωτικών μέτρων.

Οι πολύ-επίπεδες δράσεις του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης, κατά την περίοδο 2018 & 2019, εκτείνονταν από επισκέψεις σε αστυνομικά κρατητήρια, στις φυλακές, σε στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων και σε ψυχιατρικές κλινικές μέχρι δράσεις ενημέρωσης, επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης τόσο των μη κυβερνητικών οργανώσεων, όσο και των κρατικών φορέων.

Ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης, στα δέκα χρόνια λειτουργίας του, επιδεικνύει σημαντικό έργο, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε συνθήκες κράτησης. Με σύμμαχό τη συσσωρευμένη εμπειρία, ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης είναι έτοιμος να ανταποκριθεί

στις προκλήσεις που αφορούν στα ζητήματα πρόληψης και διασφάλισης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας με αποφασιστικό και εποικοδομητικό τρόπο.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Styliani-Lotidi', written in a cursive style.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

I. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Κύπρος κύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση των Βασανιστηρίων με τους Νόμους 235/90, 35(III)/90 και 36(III)/2002.

Στη συνέχεια, με τον Νόμο 2(III)/2009, που τέθηκε σε ισχύ με τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 27 Μαρτίου 2009, η Κύπρος κύρωσε και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση αυτή.

Σκοπός του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου είναι η δημιουργία ενός συστήματος τακτικών επισκέψεων, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, σε τόπους όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους, με κύρια επιδίωξη την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Για τον σκοπό αυτό, το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, στο οποίο έχει προσχωρήσει η Κύπρος, προνοεί τα ακόλουθα:

(α) Τη σύσταση δεκαμελούς Υποεπιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, ως διεθνούς σώματος, στο

οποίο τα κράτη-μέρη θα πρέπει να εξασφαλίζουν πρόσβαση σε τόπους στέρησης της ελευθερίας, για τη διενέργεια επισκέψεων και να παρέχουν κάθε απαραίτητη πληροφορία. Η Υποεπιτροπή έχει το καθήκον να συμβουλεύει και να υποστηρίζει με οποιοδήποτε τρόπο της ζητηθεί, ή με οποιοδήποτε τρόπο η ίδια κρίνει σκόπιμο, τους εθνικούς φορείς πρόληψης, που ιδρύονται βάσει του Πρωτοκόλλου.

(β) Την εγκαθίδρυση εθνικού φορέα για την πρόληψη των βασανιστηρίων.

Ως τέτοιος φορέας πρόληψης καθορίστηκε με τον παραπάνω κυρωτικό Νόμο, ο Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Οι κυριότερες πρόνοιες του Κυρωτικού Νόμου που αφορούν στον Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι οι εξής:

- Ο Επίτροπος ορίζεται ως το εθνικό σώμα επισκέψεων που προβλέπεται στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο και ο οποίος θα ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου.
- Για την εκπλήρωση του ρόλου του, ο Επίτροπος εξουσιοδοτείται να επισκέπτεται ελεύθερα, σε τακτικά χρονικά

διαστήματα, τους τόπους κράτησης, με σκοπό τον έλεγχο του σεβασμού στις πρόνοιες της Σύμβασης,

➤ Κατά τις εν λόγω επισκέψεις, ο Επίτροπος έχει ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους χώρους και εγκαταστάσεις κάθε τόπου κράτησης και δικαιούται να έχει εμπιστευτικές κατ' ιδίαν συνεντεύξεις, με οποιοδήποτε πρόσωπο κρίνει σκόπιμο. Καθίσταται υποχρεωτικό για τις αρμόδιες αρχές τους κράτους να παραχωρούν στον Επίτροπο τις πληροφορίες που καταγράφονται στο Πρωτόκολλο.

➤ Μετά το πέρας κάθε επίσκεψης, ο Επίτροπος συντάσσει Έκθεση, στην οποία καταγράφονται οι παρατηρήσεις, τα συμπεράσματα και οι εισηγήσεις του. Ακολουθώντας, κάθε αρμόδια αρχή που φέρει την ευθύνη για τον τόπο κράτησης, υποχρεούται να υποβάλει έκθεση για τα μέτρα που έλαβε με βάση την έκθεση ή τις συστάσεις του Επιτρόπου.

➤ Ο Επίτροπος εξουσιοδοτείται να υποβάλλει εισηγήσεις για βελτίωση της νομοθεσίας και να εκφράζει απόψεις στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατά την εξέταση σχετικών νομοσχεδίων.

➤ Ο Επίτροπος Διοικήσεως επιβάλλεται να φέρει σε γνώση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή/και της Ανεξάρτητης Αρχής Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της

Αστυνομίας περιπτώσεις ισχυρισμών κρατουμένων για πράξεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

➤ Προβλέπεται ότι ο Επίτροπος διαθέτει το απαραίτητο προσωπικό σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων ή και οποιοδήποτε πρόσθετο προσωπικό. Τα προσόντα και οι όροι υπηρεσίας των λειτουργών καθορίζονται σε Κανονισμούς που εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

II. Επισκόπηση κυριότερων δράσεων του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης

II. Επισκόπηση κυριότερων δράσεων του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης

- Το διήμερο 12 - 13 Μαρτίου 2018, Λειτουργοί του Γραφείου της Επιτρόπου συμμετείχαν στο διεθνές συνέδριο που διοργανώθηκε από τον Εθνικό Μηχανισμό για την πρόληψη των Βασανιστηρίων της Γερμανίας (NPM Germany) στο Τρίερ, με θέμα «Παρακολούθηση των στεγών ηλικιωμένων» (Monitoring Homes for Elderly)

- Την περίοδο μεταξύ Μαΐου - Σεπτεμβρίου 2018, Λειτουργοί του Γραφείου της Επιτρόπου πραγματοποίησαν αριθμό επισκέψεων σε ιδιωτικές Στέγες Ηλικιωμένων, στις Επαρχίες Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας. Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες επισκέψεις:
 - Στις 3 Μαΐου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στη Στέγη Ηλικιωμένων Αγλαντζιάς.
 - Στις 8 Μαΐου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στη Στέγη Ευγηρίας «Μεγάλη Οικογένεια» στη Δασούπολη.
 - Στις 10 Μαΐου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στο Μέλαθρο Ευγηρίας Λάρνακας.
 - Στις 10/5/2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στη Στέγη «Απόστολος Λουκάς» στην Αραδίππου.

- Στις 10 Μαΐου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στη Στέγη «Τέρρα Σάντα» στη Λάρνακα.
 - Στις 15 Μαΐου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στη Στέγη Άγιος Νικόλας στη Λεμεσό.
 - Στις 15 Μαΐου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στη Στέγη Αγία Ζώνη στη Λεμεσό.
 - Στις 6 Σεπτεμβρίου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στο Μέλαθρο Ευγηρίας στο Ζακάκι.
 - Στις 6 Σεπτεμβρίου 2018 διενεργήθηκε επίσκεψη στο Μέλαθρο Ευγηρίας στην Επισκοπή.
- Στις 5 Οκτωβρίου 2018, διενεργήθηκε Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πέρα Χωρίου Νήσου
- Στις 2 Νοεμβρίου 2018 διενεργήθηκε από την Επίτροπο και Λειτουργό του Γραφείου της Επίσκεψη στον Χώρο Κράτησης Μεταναστών, στη Μενόγεια
- Το διήμερο 5 - 7 Νοεμβρίου 2018, Λειτουργός του Γραφείου συμμετείχε σε συνέδριο / εκπαιδευτικό σεμινάριο που διοργανώθηκε από το Διεθνές Ινστιτούτο Διαμεσολαβητών (International Ombudsman Institute) στην Κοπεγχάγη, με θέμα «*Strengthening the follow-up to NPM recommendations*».

- Στις 24 Ιουλίου 2019 διενεργήθηκε Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αραδίππου.
- Στις 15 Ιουλίου και 6 Αυγούστου 2019, διενεργήθηκαν Επισκέψεις στα Αστυνομικά Κρατητήρια του Αστυνομικού Σταθμού Κοφίνου.
- Στις 11, 22 και 25 Ιουλίου 2019 διενεργήθηκαν Επισκέψεις στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσας.
- Στις 26 Ιουλίου 2019 διενεργήθηκε Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αγίας Νάπας.
- Στις 29 Αυγούστου 2019 διενεργήθηκε Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λακατάμιας.
- Στις 2 Οκτωβρίου 2019 διενεργήθηκε Επίσκεψη στην Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού.

III. Συνοπτική αναφορά στις σημαντικότερες Εκθέσεις και Δραστηριότητες του Μηχανισμού

III. Συνοπτική αναφορά στις σημαντικότερες Εκθέσεις και Δραστηριότητες του Μηχανισμού

(Α) Επισκέψεις σε Στέγες Ηλικιωμένων

Αφορμή για τις επισκέψεις που διενεργήθηκαν κατά την περίοδο Μαΐου – Σεπτεμβρίου 2018, αποτέλεσαν ορισμένα (μεμονωμένα) περιστατικά θανάτου ατόμων σε στέγες ηλικιωμένων, καθώς και καταγγελίες που είχε, κατά καιρούς, δεχθεί το Γραφείο μου, για ταπεινωτική μεταχείριση ηλικιωμένων που διαμένουν σε στέγες φιλοξενίας ηλικιωμένων ατόμων.

Οι επισκέψεις στους εν λόγω χώρους κρίθηκαν αναγκαίες λόγω της περιορισμένης θεατότητάς τους η οποία καθιστά τα άτομα που διαμένουν σε αυτούς ιδιαίτερα ευάλωτα σε καταπατήσεις δικαιωμάτων αλλά και λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ατόμων αυτών, μεγάλος αριθμός των οποίων έχουν περιορισμένη κινητικότητα, μειωμένη αντίληψη και ελαττωμένα αντανακλαστικά.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, διενεργήθηκαν επισκέψεις σε

εννέα, συνολικά, στέγες ηλικιωμένων στις Επαρχίες Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας, από Λειτουργούς του Γραφείου.

Από τις επισκέψεις διαπιστώθηκαν, μεταξύ άλλων:

- η απουσία τυπικής διαδικασίας εισδοχής/συναίνεσης των ηλικιωμένων στις στέγες,
- η ανάγκη για πιο εμπεριστατωμένη αρχική, επαναληπτική και ειδική εκπαίδευση των ατόμων που εργάζονται σε αυτές,
- η απουσία εξατομικευμένων πλάνων φροντίδας,
- η χρήση μέτρων σωματικού περιορισμού,
- η ανεπαρκής κρατική εποπτεία των στεγών,
- η ανάγκη αναβάθμισης/ανακαίνισης εγκαταστάσεων,
- η έλλειψη τήρησης μητρώων και προσωπικών φακέλων των ενοίκων,
- η διαμονή ψυχικά ασθενών εντός των στεγών,
- η έλλειψη δημιουργικής απασχόλησης των ενοίκων.

Για τα ζητήματα που αναλύθηκαν στην Έκθεση της, οι εισηγήσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως, προς την Υπουργό Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως αρμόδια Αρχή, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

1. Πλαίσιο για διαδικασία εισδοχής, βασικά δικαιώματα και πλαίσιο λειτουργίας
2. Ατομικά πλάνα φροντίδας

3. Εκπαίδευση στον τρόπο χρήσης σωματικού περιορισμού κατά τρόπο ανάλογο της ανάγκης που δεν θα επηρεάζει με οποιονδήποτε τρόπο την αξιοπρεπή μεταχείριση
4. Σαφείς διαδικασίες τήρησης μητρώων
5. Ουσιαστική αποϊδρυματοποίηση των ψυχικά ασθενών και εξειδίκευση προσωπικού στην φροντίδα τέτοιων ατόμων
6. Τακτική εκπαίδευση σε προσωπικό και ελάχιστα προσόντα
7. Δημιουργική απασχόληση ενοίκων

Βασική δε σύσταση της Επιτροπής Διοικήσεως προς την αρμόδια αρχή ήταν, σε συνεργασία με φορείς και εκπροσώπους ενδιαφερομένων, καθώς και με διυπηρεσιακή συνεργασία μεταξύ άλλων αρμόδιων Υπουργείων (π.χ. Υπουργείο Υγείας), γίνει εις βάθος μελέτη και ετοιμασία νομοσχεδίου στη βάση των εισηγήσεων της (αρ. φακ. : **ΕΜΠ 4.10, 4.11, 4.12, 4.143, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18, 4.19**).

(B) Επίσκεψη στα κρατητήρια του Αστυνομικού Σταθμού Ορόκλινης

B1. Η διενέργεια της επίσκεψης στα κρατητήρια του Αστυνομικού Σταθμού Ορόκλινης αποφασίστηκε λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, περιστατικό αυτοκτονίας κρατουμένου, στα εν λόγω κρατητήρια. Η επίσκεψη διενεργήθηκε από δύο Λειτουργούς του Γραφείου περί τα τέλη του 2017 και η σχετική Έκθεση υποβλήθηκε στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης και κοινοποιήθηκε Αρχηγό Αστυνομίας τον Απρίλιο του 2018 (αρ. φακ. : **ΕΜΠ 2.17**) .

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, οι Λειτουργοί επιθεώρησαν τους χώρους των κρατητηρίων και τους φακέλους των κρατουμένων και συνομίλησαν με τον υπεύθυνο του σταθμού.

Την ημέρα της επίσκεψης δεν υπήρχαν κρατούμενοι στο Σταθμό, καθώς, είχαν εκδοθεί οδηγίες για μη χρήση των κελιών του Αστυνομικού Σταθμού λόγω προβλημάτων στο αποχετευτικό σύστημα των κρατητηρίων, που είχαν ως αποτέλεσμα έντονη δυσοσμία στον χώρο. Η επίσημη χωρητικότητα των κρατητηρίων είναι δύο άτομα (σε δύο ατομικά κελιά), ενώ ο Σταθμός έχει οριστεί ως κρατητήριο για γυναίκες. Σύμφωνα με οδηγίες του Αρχηγού Αστυνομίας, η διάρκεια της κράτησης προσώπων στον συγκεκριμένο Σταθμό δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 48 ώρες λόγω έλλειψης

εξωτερικού χώρου άσκησης/προαυλισμού των ατόμων που κρατούνται σε αυτόν.

Όπως διαπιστώθηκε από την επιθεώρηση των βιβλίων και φακέλων που τηρούνται εντός του Σταθμού, στην πράξη ο εν λόγω χώρος χρησιμοποιείται κυρίως για την κράτηση αντρών ενώ, τις περισσότερες φορές, η διάρκεια της κράτησης ξεπερνούσε τις 48 ώρες. Διαπιστώθηκε ότι, σε αρκετές περιπτώσεις, η κράτηση προσώπων διήρκεσε και για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, από 4 ημέρες μέχρι και 8 ημέρες.

Παρατηρήθηκε δε, ότι εντός των κελιών υπήρχαν παράθυρα καλυμμένα με σιδερένια πλέγματα, τα οποία εμποδίζουν τόσο την είσοδο φυσικού φωτός όσο και τον φυσικό εξαερισμό του χώρου των κρατητηρίων.

Από την επιθεώρηση των σχετικών φακέλων, προέκυψε, επίσης, ότι υπήρξαν περιστάσεις κράτησης στον ίδιο χώρο ποινικών κρατουμένων με πρόσωπα υπό απέλαση, ενώ διαπιστώθηκε ότι υπήρξαν περιπτώσεις, έστω και μεμονωμένες, που κρατήθηκαν γυναίκες και άντρες ταυτόχρονα στον χώρο των κρατητηρίων (σε διαφορετικά κρατητήρια).

Σε αρκετούς από τους φακέλους που επιθεωρήθηκαν, δεν είχαν καταχωριστεί όλα τα υπογραμμένα έγγραφα που πρέπει να

παραδίδονται στον κρατούμενο κατά την έναρξη της κράτησης, ενώ υπήρχαν και ελλιπώς συμπληρωμένα Έντυπα Συνέντευξης Κρατούμενου.

Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι εφαρμόζεται η πρακτική χορήγησης της φαρμακευτικής αγωγής στους κρατούμενους από μέλη της Αστυνομίας και ότι στα εν λόγω κρατητήρια είχαν στερηθεί την ελευθερία τους και άτομα με αναπηρία. Παρά ταύτα, δεν έχουν ληφθεί οποιαδήποτε μέτρα διασφάλισης της προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία και δεν έχουν γίνει οποιεσδήποτε εύλογες προσαρμογές προς αποφυγή ανισοτήτων μεταξύ κρατουμένων με αναπηρία και κρατουμένων χωρίς αναπηρία.

Βάσει των στοιχείων που εξετάστηκαν, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο χώρος των Αστυνομικών Κρατητηρίων του Αστυνομικού Σταθμού Ορόκλινης δεν ήταν κατάλληλος για κράτηση ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους πέραν του 24ώρου, καθώς οι συνθήκες κράτησης δεν ήταν συμβατές με την σχετική νομοθεσία και τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων, κυρίως λόγω έλλειψης εξωτερικού χώρου άσκησης, και συνιστούν εξευτελιστική μεταχείριση και παραβίαση βασικών δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Η Επίτροπος Διοικήσεως υπέβαλε σύσταση προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ως αρμόδια Αρχή, όπως επανεξετάσει τον τρόπο λειτουργίας των εν λόγω Κρατητηρίων και καθορίσει τη μέγιστη διάρκεια της κράτησης ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στον χώρο. Εάν κριθεί σκόπιμη η χρήση του εν λόγω χώρου πέραν των 24 ωρών, η Επίτροπος σημείωσε ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις που έχουν εντοπιστεί και να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για βελτίωση των συνθηκών κράτησης και μεταχείρισης των κρατουμένων, με τρόπο που να διασφαλίζει το σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής τους.

Με την υποβολή της Έκθεσης, ζητήθηκε από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, να ενημερώσει την Επίτροπο Διοικήσεως για τις θέσεις του και τις ενέργειες στις οποίες προχώρησε ή προτίθεται να προχωρήσει, στη βάση των εισηγήσεών της.

B2. Θέσεις και ενέργειες της αρμόδιας Αρχής μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Επιτρόπου Διοικήσεως:

Σύμφωνα με την ενημέρωση που έλαβε ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης, με σκοπό τη συμμόρφωση στις εισηγήσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως, η Αστυνομία Κύπρου έλαβε τα ακόλουθα μέτρα:

➤ Αναφορικά με την διάρκεια κράτησης προσώπων, στα μέλη που υπηρετούν σε Αστυνομικούς Σταθμούς με Κρατητήρια, αποστάλθηκε, εκ νέου, η Εγκύκλιος του Αρχηγού Αστυνομίας, με την οποία καθορίστηκαν τα Αστυνομικά Κρατητήρια που είναι κατάλληλα για κράτηση

α) μέχρι 24 ωρών και

β) πέραν των 24 ωρών,

με οδηγίες για πιστή εφαρμογή της.

➤ Διορθώθηκε η βλάβη στο αποχετευτικό σύστημα των κρατητηρίων του εν λόγω Αστυνομικού Σταθμού.

- Αντικαταστάθηκαν τα υφιστάμενα παράθυρα με συρόμενα, για να υπάρχει καλύτερη πρόσβαση σε φυσικό φωτισμό και αερισμό.

- Διοργανώθηκε σεμινάριο για εκπαίδευση των μελών της Αστυνομίας με θέμα *«Δικαιώματα, Χειρισμός Κρατουμένων και Συνθήκες Κράτησης»*.

- Αποστάλθηκε αίτημα στο Υπουργείο Υγείας, για εκπαίδευση μελών της Αστυνομίας, που εργάζονται σε χώρους όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους, στις βασικές αρχές χορήγησης / λήψης και φύλαξης φαρμάκων και

- Τα μέλη της Αστυνομίας ενημερώθηκαν, εκ νέου, για τη σχετική νομοθεσία, σε θέματα ενημέρωσης των κρατουμένων για τα δικαιώματά τους και τους κανόνες κρατητηρίου.

- Στα μέλη που υπηρετούν σε Αστυνομικούς Σταθμούς με κρατητήρια, δόθηκαν οδηγίες για μεταφορά κρατουμένων με αναπηρίες, σε Αστυνομικά Κρατητήρια άλλων Επαρχιών, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κράτηση των εν λόγω προσώπων.

- Μεταφράστηκε και σε μορφή γραφής Braille, το έντυπο «*Δικαιώματα Κρατουμένων*», για διασφάλιση των δικαιωμάτων των κρατουμένων με οπτική αναπηρία. Το έντυπο ήταν ήδη διαθέσιμο σε είκοσι γλώσσες.

(Γ) Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πέρα Χωρίου Νήσου

Η διενέργεια της επίσκεψης στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πέρα Χωρίου Νήσου, αποφασίστηκε με αφορμή παράπονο που υποβλήθηκε αναφορικά με τη διαβίωση συγκεκριμένου κρατούμενου στον εν λόγω χώρο. Η επίσκεψη κρίθηκε αναγκαία και πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων, για τη διαπίστωση των γενικότερων συνθηκών κράτησης και διασφάλισης των δικαιωμάτων των κρατουμένων, στις 5 Οκτωβρίου 2018.

Κατά την επίσκεψη, διαπιστώθηκε ότι τα Αστυνομικά Κρατητήρια Πέρα Χωρίου Νήσου, με σχετική απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, είχαν κηρυχθεί ως φυλακή, βάσει του άρθρου 3 των περί Φυλακών Νόμων.

Κατά την επιθεώρηση των κρατητηρίων/κελιών, διαπιστώθηκε ότι τα παράθυρα των κελιών ήταν καλυμμένα με σιδερένια πλέγματα, τα οποία περιόριζαν αισθητά την είσοδο φυσικού φωτός, και εμπόδιζαν τον εξαερισμό του χώρου. Τα κελιά είχαν συρόμενα παράθυρα, αυτά, όμως, άνοιγαν στον κοινόχρηστο (κλειστό) χώρο, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πρόσβαση των κρατουμένων σε καθαρό αέρα. Σιδερένια πλέγματα, καθώς και γυαλί ασφαλείας, υπήρχε και στην οροφή των κοινόχρηστων

χώρων όπου οι κρατούμενοι γυμνάζονται και απασχολούνται, με αποτέλεσμα να μην ήταν δυνατή ούτε στους χώρους αυτούς, η πρόσβαση σε φυσικό αερισμό.

Επιπλέον, ο χώρος των κρατητηρίων δεν διέθετε εξωτερικό χώρο άσκησης, με αποτέλεσμα οι κρατούμενοι να παραμένουν καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής τους εντός του χώρου των κρατητηρίων χωρίς οποιαδήποτε επαφή με τον έξω κόσμο, χωρίς φυσικό φως και χωρίς καθαρό αέρα. Κατά την επίσκεψη, διαπιστώθηκε, επίσης, ότι εντός του χώρου κράτησης δεν υπήρχαν ουσιαστικά μέσα ενασχόλησης. Οι χώροι που διαμορφώθηκαν ως χώροι ψυχαγωγίας και γυμναστικής παρέμεναν σχεδόν κενοί, με μοναδικές προσθήκες ένα τραπέζι με κάποια καθίσματα, τηλεόραση και μερικά όργανα γυμναστικής.

Από την επιθεώρηση των φακέλων κρατουμένων προέκυψε ότι όλοι οι κρατούμενοι είχαν πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη εάν/όταν αυτό απαιτείτο. Παρά ταύτα, κατά τη συνομιλία που είχαν οι Λειτουργγοί του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης με τους κρατούμενους, αναφέρθηκε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις υποβολής τέτοιου αιτήματος, παρατηρήθηκε υπέρμετρη καθυστέρηση στην μεταφορά τους στο Νοσοκομείο ή σε ιατρό.

Σε ότι αφορά τον χώρο όπου πραγματοποιούνταν οι επισκέψεις, διαπιστώθηκε ότι αυτός ήταν ιδιαίτερα μικρός και περιελάμβανε μόνο ένα γραφείο με λίγες καρέκλες. Επιπρόσθετα, λόγω της

θέσης του χώρου αυτού, ο οποίος βρισκόταν δίπλα από το γραφείο των μελών της ΜΜΑΔ, οι κρατούμενοι στερούνταν, σε μεγάλο βαθμό, την αναγκαία ιδιωτικότητα κατά τις επισκέψεις τους.

Βάσει των πιο πάνω παρατηρήσεων, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι υποδομές των Αστυνομικών Κρατητηρίων Πέρα Χωρίου Νήσου, δεδομένου ότι αυτά λειτουργούσαν ως φυλακές, παρουσίαζαν σοβαρές ελλείψεις και ανεπάρκειες και για το λόγο αυτό, ο χώρος δεν μπορούσε να κριθεί συμβατός με τις βασικές αρχές που διέπουν τη μεταχείριση των κρατουμένων και με τα διεθνή πρότυπα για τους χώρους κράτησης.

Ειδικότερα, η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε ότι οι ελλείψεις που υπήρχαν όσον αφορά τον φυσικό αερισμό και φωτισμό του χώρου κράτησης και, κατ' επέκταση, η μη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών υγιεινής, καθώς και η έλλειψη ουσιαστικής ενασχόλησης των κρατουμένων, καθιστούσαν τον χώρο αυτό ακατάλληλο για κράτηση κρατουμένων που εκτίουν δια βίου ή πολύμηνες/πολυετείς ποινές φυλάκισης.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος Διοικήσεως, υπέβαλε εισήγηση στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ως αρμόδια Αρχή, όπως λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την εξασφάλιση φυσικού αερισμού και φωτισμού στον χώρο κράτησης και τη διαμόρφωση

εξωτερικού χώρου για να διασφαλιστεί το δικαίωμα των κρατουμένων για μια, τουλάχιστον, ώρα άσκησης/αυλισμού (**ΕΜΠ 2.07**).

Επιπλέον, εισηγήθηκε όπως ληφθούν μέτρα για την παροχή δημιουργικής ενασχόλησης και δραστηριοτήτων στους κρατούμενους, ενώ για τον χώρο επισκέψεων ανέφερε ότι αυτός πρέπει να διαμορφωθεί κατά τρόπο ώστε να διασφαλιστεί η ιδιωτικότητα. Σε ότι αφορά στην μεταφορά κρατουμένων για ιατρική εξέταση, η Επίτροπος Διοικήσεως υπέδειξε στην αρμόδια αρχή ότι αυτή πρέπει να γίνεται το συντομότερο δυνατό μετά την υποβολή σχετικού αιτήματος.

Αναμένεται από την αρμόδια αρχή σχετική πληροφόρηση για τις θέσεις και τις ενέργειες στις οποίες προχώρησε ή προτίθεται να προχωρήσει, στη βάση των πιο πάνω εισηγήσεων της Επιτρόπου Διοικήσεως.

(Δ) Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αραδίππου

Στα πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, στις 24 Ιουλίου 2019 πραγματοποιήθηκε η πρώτη επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αραδίππου, για διαπίστωση των γενικότερων συνθηκών κράτησης και διασφάλισης των δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Από την επίσκεψη, διαπιστώθηκε ότι οι υποδομές των Αστυνομικών Κρατητηρίων της Αραδίππου παρουσιάζουν ελλείψεις και για το λόγο αυτό, ο χώρος δεν μπορεί να κριθεί συμβατός με τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των κρατουμένων και τα διεθνή πρότυπα για τους χώρους κράτησης. Ειδικότερα, οι ελλείψεις που υπάρχουν όσον αφορά στον φυσικό αερισμό του χώρου κράτησης και τη διασφάλιση των στοιχειωδών συνθηκών υγιεινής καθιστούν τον χώρο αυτό μη συμβατό με τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των κρατουμένων και τα διεθνή πρότυπα που πρέπει να πληροί κάθε χώρος όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους.

Ως εκ τούτου, υποβλήθηκαν οι ακόλουθες εισηγήσεις όσον αφορά την Βελτίωση των συνθηκών κράτησης και της μεταχείρισης των κρατουμένων:

- Λήψη μέτρων για την εξασφάλιση φυσικού αερισμού στον χώρο κράτησης, ειδικότερα τροποποιήσεις παραθύρου σε κάθε κελί.

- Τερματισμός της πρακτικής καθαρισμού των χώρων υγιεινής από κρατούμενους και εξεύρεση εναλλακτικών τρόπων καθαρισμού τους για εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών υγιεινής.
- Διαμόρφωση του χώρου ψυχαγωγίας και παροχή μέσων ψυχαγωγίας και δημιουργικής ενασχόλησης, όπως τηλεόραση, περιοδικά, βιβλία, σε περίπτωση που στο χώρο κρατούνται πρόσωπα για μεγάλο χρονικό διάστημα.
- Ανάρτηση του Καταλόγου Δικαιωμάτων και των Κανόνων του Κρατητηρίου σε κάθε κελί, όπως εξηγήθηκε παραπάνω.
- Τερματισμός της κράτησης ποινικών κρατουμένων στον ίδιο χώρο με κρατούμενους για σκοπούς απέλασης.
- Ειδική εκπαίδευση του προσωπικού που χειρίζεται κρατούμενους και συνεχής εκπαίδευση σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Εξεύρεση άλλων λύσεων για τη χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής από εξειδικευμένο προσωπικό

Η Έκθεση της Επιτροπής, υπό την ιδιότητα της ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων υποβλήθηκε στις 29 Αυγούστου 2019 στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, ως αρμόδια αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 2(111)/2009 για προβληματισμό και τις δικές του ενέργειες στη βάση των εισηγήσεων που περιέχονται σ' αυτήν και κοινοποιήθηκε στον Αρχηγό Αστυνομίας για ενημέρωση του και τυχόν δικές του ενέργειες (αρ. φακ. **ΕΜΠ 2.14**).

(Ε) Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Κοφίνου

Η επίσκεψη από Λειτουργό του Γραφείου της Επιτρόπου, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων στα Αστυνομικά Κρατητήρια του Αστυνομικού Σταθμού Κοφίνου για τη διαπίστωση των γενικότερων συνθηκών κράτησης και διασφάλισης των δικαιωμάτων των κρατουμένων, διενεργήθηκε στις 15 Ιουλίου και 6 Αυγούστου 2019. Η επίσκεψη είναι η πρώτη που διενεργείται στα εν λόγω κρατητήρια και έλαβε χώρα μετά την ολοκλήρωση των εργασιών για τη δημιουργία του εξωτερικού χώρου άσκησης (προαυλισμού) των κρατουμένων.

Κατά την επίσκεψη επιθεωρήθηκαν όλοι οι χώροι του Κρατητηρίου, φάκελοι κρατουμένων και το ημερολόγιο του Σταθμού. Τόσο κατά την πρώτη επίσκεψη όσο και κατά τη δεύτερη στα κρατητήρια δεν υπήρχαν κρατούμενοι.

Η επίσημη χωρητικότητα των Κρατητηρίων είναι 4 άτομα σε ατομικά κελιά και λειτουργεί μόνο για άνδρες κρατούμενους.

Από την επίσκεψη διαπιστώθηκε ότι οι υλικές συνθήκες κράτησης στο Κρατητήριο Κοφίνου κρίνονται ικανοποιητικές και

πληρούνται τα διεθνή πρότυπα που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων.

Τόσο τα κελιά όσο και όλοι οι κοινόχρηστοι χώροι του κρατητηρίου κατά τις επισκέψεις ήταν καθαρά, πλην όμως εντός των ατομικών κελιών δεν ήταν αναρτημένα τα δικαιώματα των Κρατουμένων και οι Κανόνες του Κρατητηρίου ως προνοεί το άρθρο 29 του Ν. 163(Ι) /2005. Περαιτέρω σύμφωνα με πληροφόρησή που είχε η Λειτουργός από τους επί καθηκοντι αστυνομικούς κατά τις επισκέψεις, η καθαριότητα των κελιών γίνεται από τους ίδιους τους κρατούμενους, πρακτική η οποία βρίσκει αντίθετη την Επίτροπο, δεδομένου ότι η ευθύνη για τη συντήρηση και καθαριότητα των χώρων υγιεινής εντός των κρατητηρίων ανήκει στην αρμόδια αρχή και όχι στους ίδιους τους κρατούμενους οι οποίοι είναι υπεύθυνοι μόνο για τη δική τους ατομική υγιεινή.

Ακόμα, κατά τις επισκέψεις διαπιστώθηκε ότι **η κατασκευή του εξωτερικού χώρου άσκησης έχει γίνει σύμφωνα με τις υποδείξεις/ εισηγήσεις που είχε υποβάλει η Επίτροπος** κατά το στάδιο σχεδιασμού του γεγονός για το οποίο εξέφρασε την πλήρη ικανοποίησή της.

Καταλήγοντας η Επίτροπος στην έκθεση της υπέβαλε τις ακόλουθες εισηγήσεις όσον αφορά την βελτίωση των συνθηκών κράτησης και της μεταχείρισης των κρατουμένων:

- Τερματισμός της πρακτικής καθαρισμού των χώρων υγιεινής από κρατούμενους και εξεύρεση εναλλακτικών τρόπων καθαρισμού τους για εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών υγιεινής.
- Ανάρτηση του Καταλόγου Δικαιωμάτων και των Κανόνων του Κρατητηρίου σε κάθε κελί
- Επιτακτική Ανάγκη όπως το Έντυπο Συνέντευξης Κρατουμένου, το οποίο συνιστά σημαντικό εργαλείο στην πρόληψη αυτοκτονιών ή και αυτοτραυματισμών να συμπληρώνεται πλήρως και με προσοχή.
- Ειδική εκπαίδευση του προσωπικού που χειρίζεται κρατούμενους και συνεχής εκπαίδευση σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Έκθεση της Επιτροπής, υπό την ιδιότητα της ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων υποβλήθηκε στις 5 Σεπτεμβρίου 2019 στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, ως αρμόδια αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 2(111)/2009 για προβληματισμό και τις δικές του ενέργειες στη βάση των εισηγήσεων που περιέχονται σ' αυτήν και κοινοποιήθηκε στον Αρχηγό Αστυνομίας για ενημέρωση του και τυχόν δικές του ενέργειες (αρ. φακ. **ΕΜΠ 2.18**).

(ΣΤ) Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λακατάμιας

Η διενέργεια επίσκεψης στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λακατάμιας είχε προγραμματιστεί να λάβει χώρα το Σεπτέμβριο του 2019. Κατόπιν, όμως, δημοσιευμάτων που είδαν το φως της δημοσιότητας σε ειδησεογραφικούς διαδικτυακούς χώρους την 29^η Αυγούστου 2019, αναφορικά με τον αιφνίδιο θάνατο ατόμου που κρατείτο στα εν λόγω Κρατητήρια, αποφασίστηκε η επίσπευση της επίσκεψης η οποία διενεργήθηκε την ίδια μέρα, 29 Αυγούστου 2019.

Οι Λειτουργοί του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΜΠ) του Γραφείου της Επιτρόπου που διενήργησαν την επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λακατάμιας, επιθεώρησαν τους χώρους των Κρατητηρίων και συνομίλησαν με τον Υπεύθυνο των Κρατητηρίων Υπαστυνόμο καθώς και με άλλα μέλη της Αστυνομίας που εκτελούσαν υπηρεσία στον εν λόγω χώρο κατά το χρόνο της επίσκεψης.

Επειδή, όμως για το αναφερόμενο περιστατικό διεξαγόταν παράλληλα, έρευνα από την Αστυνομία, το αντικείμενο της έκθεσης περιορίστηκε στις γενικότερες συνθήκες κράτησης ατόμων στον χώρο των Αστυνομικών Κρατητηρίων.

Κατά την ημέρα και ώρα διενέργειας της επίσκεψης, στο χώρο των Αστυνομικών Κρατητηρίων Λακατάμιας, κρατούνταν δέκα άτομα: εννέα άντρες (εκ των οποίων δύο Κύπριοι υπήκοοι και επτά υπήκοοι τρίτων χωρών) και μία γυναίκα, υπήκοος τρίτης χώρας. Η επίσημη χωρητικότητα των κρατητηρίων είναι τριάντα οκτώ άτομα, σε ατομικά κελιά: είκοσιπέντε για άντρες, εκ των οποίων το ένα για άντρες με αναπηρία, εννέα για γυναίκες, εκ των οποίων το ένα για γυναίκες με αναπηρία και τέσσερα για έφηβους. Κάθε ομάδα βρίσκεται σε διαφορετική πτέρυγα από την οποία δεν υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας με τις υπόλοιπες πτέρυγες.

Όπως διαπιστώθηκε από την επίσκεψη ο κατ' εξοχήν χώρος κράτησης αποτελείται από ατομικά κελιά στα οποία υπάρχει κρεβάτι με σεντόνια, μικρός πάγκος εργασίας, τουαλέτα, νιπτήρας και ντους, όλα αντιβανδαλικού τύπου. Ο χώρος υγιεινής εντός του κάθε κελιού διαχωρίζεται με εσωτερικό τοίχο χαμηλού ύψους που αφενός παρεμποδίζει την ορατότητα του προσωπικού στους χώρους αυτούς και, αφετέρου, διασφαλίζει την ιδιωτικότητα των κρατουμένων κατά την χρήση τους.

Παρότι τα κελιά δεν διαθέτουν παράθυρα, σ' αυτά διασφαλίζεται άπλετο φυσικό φως λόγω της αντικατάστασης μέρους της εξωτερικής τοιχοποιίας με υαλότουβλα. Περαιτέρω, από άνοιγμα (οπή) που υπάρχει στο πάνω μέρος της εξωτερικής τοιχοποιίας, διασφαλίζεται ο καθαρός αέρας και ο εξαερισμός των κελιών, ως

επιτάσσουν τα διεθνή πρότυπα. Αυτό αποτέλεσε αποτέλεσμα υλοποίησης εισηγήσεων παλαιότερης επίσκεψης που έλαβε χώρα το 2015.

Ο δε χώρος κράτησης κατά την επίσκεψη ήταν γενικά καθαρός και περιποιημένος χωρίς δυσάρεστες οσμές. Στα κρατητήρια υπάρχει χώρος ψυχαγωγίας με άνοιγμα στην οροφή που επιτρέπει τον φυσικό αερισμό και το φυσικό φως όμως όπως διαπιστώθηκε, στο χώρο των **Κρατητηρίων δεν υπάρχει εξωτερικός χώρος άσκησης**, εν αντιθέσει με τα διεθνή πρότυπα και τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) που επιβάλλουν τουλάχιστον μια ώρα άσκησης σε εξωτερικό χώρο για κάθε κρατούμενο που κρατείται για διάστημα πέραν των 24 ωρών.

Περαιτέρω όπως διαπιστώθηκε από την επίσκεψη στον ίδιο χώρο κρατούνται ποινικοί κρατούμενοι με διοικητικούς κρατουμένους (άτομα υπό επιστροφή) σε αντίθεση με τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων, οι οποίες ορίζουν ότι τα **πρόσωπα τα οποία κρατούνται βάσει απόφασης διοικητικού οργάνου αποκλειστικά για σκοπούς επιστροφής στη χώρα τους ή σε άλλη χώρα, πρέπει να κρατούνται σε ξεχωριστό χώρο, που να μην επιτρέπει καμία επαφή με πρόσωπα που κρατούνται για σκοπούς διερεύνησης ποινικών αδικημάτων.**

Οι Λειτουργοί του Γραφείου της Επιτρόπου πληροφορήθηκαν επίσης πως η φαρμακευτική αγωγή στα άτομα που κρατούνται στα Κρατητήρια, χορηγείται από τους επί καθηκοντι Αστυνομικούς. Τα φάρμακα προσκομίζονται στα άτομα που κρατούνται στα Κρατητήρια από συγγενικά τους πρόσωπα, μαζί με τη σχετική ιατρική συνταγή, ή εξασφαλίζονται κατόπιν εξέτασής τους από ιατρό πριν τη μεταφορά τους στα Κρατητήρια. **Η Επίτροπος στην έκθεση της διαφώνησε με την εν λόγω πρακτική και σημείωσε πως σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Ανάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης (CPT) που δημοσιεύτηκε στις 26 Απριλίου 2018 μετά την επίσκεψή της στην Κύπρο τον Φεβρουάριο του 2017, η χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής πρέπει να γίνεται μόνο από προσοντούχο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό.**

Βάσει των όσων διαπιστώθηκαν η Επίτροπος υπέβαλε τις εξής εισηγήσεις όσον αφορά την βελτίωση των συνθηκών κράτησης και της μεταχείρισης των κρατουμένων:

- Οι υπό **κράτηση υπήκοοι τρίτων χωρών κρατούνται χωριστά** από τους υπόλοιπους κρατούμενους και όπως τα άτομα αυτά μεταφέρονται στο ΧΩ.Κ.Α.Μ., εάν η επιστροφή τους δεν προβλέπεται να γίνει ή δεν είναι εφικτό να γίνει εντός 24 ή 48 ωρών από το χρόνο σύλληψής τους.

- Ανάρτηση εντός κάθε κελιού των εντύπων των Δικαιωμάτων των Κρατούμενων και των Κανόνων του Κρατητηρίου.
- **Διαμόρφωση του χώρου ψυχαγωγίας** και παροχή μέσων ψυχαγωγίας και δημιουργικής ενασχόλησης, όπως περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία και όπως επισπευσθούν οι απαραίτητες εργασίες για τη **δημιουργία του εξωτερικού χώρου άσκησης/προαυλισμού.**
- Υλοποίηση συγκεκριμένου Σχεδίου αναφορικά με τα κρατούμενα ΑμεΑ
- **Η χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής στους κρατούμενους θα πρέπει να γίνεται μόνο από εξειδικευμένο προσωπικό .**

Η Έκθεση της Επιτρόπου, υποβλήθηκε στις 4 Οκτωβρίου 2019 στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, ως αρμόδια αρχή, και κοινοποιήθηκε στον Αρχηγό Αστυνομίας για τις δικές τους ενέργειες (αρ. φακ. **ΕΜΠ 1.02**).

(Ζ) Επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αγίας Νάπας

Στις 26 Ιουλίου 2019 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αγίας Νάπας, για διαπίστωση των γενικότερων συνθηκών κράτησης και διασφάλισης των δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Από την επίσκεψη, διαπιστώθηκε ότι οι υποδομές των Αστυνομικών Κρατητηρίων της Αγίας Νάπας παρουσιάζουν ελλείψεις και για το λόγο αυτό, ο χώρος δεν μπορεί να κριθεί συμβατός με τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των κρατουμένων και τα διεθνή πρότυπα για τους χώρους κράτησης. Ειδικότερα, **οι ελλείψεις** που υπάρχουν όσον αφορά τον **εξωτερικό χώρο άσκησης των κρατουμένων και τον χώρο επισκέψεων**.

Ως εκ τούτου, υποβλήθηκαν οι ακόλουθες εισηγήσεις όσον αφορά την βελτίωση των συνθηκών κράτησης και της μεταχείρισης των κρατουμένων:

- Λήψη μέτρων για δημιουργία χώρου κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται το δικαίωμα των κρατουμένων για μία τουλάχιστον ώρα άσκησης/ αυλισμού σε εξωτερικό χώρο καθημερινά.
- Διαμόρφωση του χώρου ψυχαγωγίας και παροχή μέσων ψυχαγωγίας και δημιουργικής ενασχόλησης, όπως τηλεόραση, περιοδικά, βιβλία, σε περίπτωση που στο χώρο κρατούνται πρόσωπα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

- Διαμόρφωση κατάλληλου χώρου επισκεπτηρίου.
- Ανάρτηση του Καταλόγου Δικαιωμάτων και των Κανόνων του Κρατητηρίου σε κάθε κελί.
- Ειδική εκπαίδευση του προσωπικού που χειρίζεται κρατούμενους και συνεχής εκπαίδευση σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Εξεύρεση άλλων λύσεων για τη χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής από εξειδικευμένο προσωπικό

Η Έκθεση της Επιτροπής, υπό την ιδιότητα της ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων υποβλήθηκε στις 10 Οκτωβρίου 2019 στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, ως αρμόδια αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 2(111)/2009 για προβληματισμό και τις δικές του ενέργειες στη βάση των εισηγήσεων που περιέχονται σ' αυτήν και κοινοποιήθηκε στον Αρχηγό Αστυνομίας για ενημέρωση του και τυχόν δικές του ενέργειες (αρ. φακ. **ΕΜΠ 2.11**).

(Η) Επίσκεψη στην Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού

Η Επίσκεψη στην Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού διενεργήθηκε στα πλαίσια των επισκέψεων του Μηχανισμού στις κρατικές Ψυχιατρικές Κλινικές και με αφορμή το παράπονο που υποβλήθηκε στο Γραφείο της Επιτρόπου από νοσηλευτική λειτουργό που εργάζεται στην Κλινική, σε σχέση με τους χώρους υγιεινής οι οποίοι όπως ισχυρίζεται δεν είναι κατάλληλοι για ΑΜΕΑ άτομα.

Η επίσκεψη η οποία έλαβε χώρα στις 2 Οκτωβρίου 2019 είναι η πρώτη που πραγματοποιείται στη Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού, υπό την ιδιότητα της Επιτρόπου ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων. Η επίσκεψη είχε ως κύριο αντικείμενο την εξέταση των υλικών συνθηκών φιλοξενίας ασθενών στην Κλινική.

Στο πλαίσιο αυτό, δύο Λειτουργοί επισκέφθηκαν την Κλινική και είχαν συνάντηση με την Προϊστάμενη Νοσηλευτικό Λειτουργό, καθώς και με το προσωπικό που εργαζόταν κατά το χρόνο της επίσκεψης. Στη συνάντηση συζητήθηκαν τα ευρύτερα ζητήματα που αφορούν στη λειτουργία της κλινικής και επιθεωρήθηκαν οι χώροι της Κλινικής περιλαμβανομένων και των θαλάμων των ασθενών.

Καταρχήν όπως τόνισε η Επίτροπος στην έκθεση της ο βασικός στόχος κατά την εξέταση των υλικών συνθηκών σε ψυχιατρικά ιδρύματα είναι **η εξασφάλιση συνθηκών σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και θεραπείας των ψυχικά ασθενών**. Επομένως, οι συνθήκες που επικρατούν σε χώρους όπου διαμένουν ψυχικά ασθενείς θα πρέπει να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός θεραπευτικού περιβάλλοντος, που δεν θα οδηγεί σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση.

Επεσήμανε δε ότι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στις προσπάθειες του προσωπικού, αλλά συναρτάται άμεσα με τους οικονομικούς πόρους που η Πολιτεία αποφασίζει να διαθέσει στον τομέα αυτό. Για το λόγο αυτό η Πολιτεία θα πρέπει να διασφαλίζει ένα αξιοπρεπές και θεραπευτικό περιβάλλον στα άτομα που νοσηλεύονται στα ψυχιατρικά ιδρύματα σε κάθε περίπτωση, ακόμη και σε περιόδους περιστολής των κρατικών δαπανών.

Κατά την ημέρα διενέργειας της επίσκεψης στην κλινική νοσηλεύονταν συνολικά 15 άτομα, εκ των οποίων 8 γυναίκες και 7 άντρες. Η επίσημη συνολική χωρητικότητα της κλινικής είναι 20 άτομα.

Όπως διαφάνηκε από την επίσκεψη, **ναι μεν οι θάλαμοι των ασθενών ήταν σε γενικές γραμμές σε καλή κατάσταση πληρώνοντας τα διεθνή πρότυπα** ωστόσο **οι ντουλάπες**

φύλαξης των προσωπικών αντικειμένων των ασθενών ήταν λίγες και σε αρκετές περιπτώσεις ήταν σπασμένες.

Περαιτέρω από την επίσκεψη διαπιστώθηκε ότι οι **χώροι υγιεινής** οι οποίοι ήταν 4 (δύο τουαλέτες αντρών - δύο τουαλέτες γυναικών και δύο ντους ανα φύλο) ήταν **μακριά από τους θαλάμους των ασθενών** με αποτέλεσμα πολλές φορές ειδικά κατά την διάρκεια της νύχτας, **όπως ανέφεραν οι νοσηλευτές, οι ασθενείς να δυσκολεύονται στη χρήση τους.** Η δε, **χρήση των τουαλετών και των ντους είναι δύσκολη από ΑμεΑ** λόγω της κατασκευής τους και παρά τις προσπάθειες που έγιναν για να καταστεί δυνατή η χρήση τους από ΑμεΑ (τοποθέτηση προστατευτικής μπάρας στις τουαλέτες), δεν κατέστη δυνατό σε ικανοποιητικό βαθμό.

Κατά την επίσκεψη διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός χώρων υγιεινής και ντους και η διαρρύθμιση τους είναι προβληματική ειδικά για τη χρήση τους από ΑμεΑ.

Οι εγκαταστάσεις διαπιστώθηκε ότι παρείχαν ικανοποιητικό χώρο ανά ασθενή, φως και αέρα, ωστόσο η κατάσταση, ειδικότερα η **διαρρύθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων δεν κρίθηκε αρκούντως ικανοποιητική**, αφού φανερώνει έντονα την παλαιότητα και τη μη λειτουργικότητα των χώρων της Κλινικής. Οι **θάλαμοι των ασθενών, λόγω της διαρρύθμισης της**

κλινικής, (η κατασκευή του χώρου στο οποίο στεγάζεται αρχικά προοριζόταν για άλλο σκοπό και όχι για κλινική, η οποία προέκυψε αργότερα λόγω αναγκών) **είναι πολύ μακριά από το χώρο στο οποίο βρίσκεται το προσωπικό**, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόβλημα στην επίβλεψη των ασθενών ειδικότερα κατά τις νυχτερινές ώρες όπου εκτελούν καθήκον μόλις δύο νοσηλεύτες.

Καταλήγοντας η επίτροπος στην έκθεση της ανέφερε ότι **η Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού χρήζει άμεσων και ουσιαστικών βελτιώσεων, προκειμένου να πληροί τις προϋποθέσεις ενός σύγχρονου ψυχιατρικού ιδρύματος και υπέβαλε τις ακόλουθες εισηγήσεις:**

- **Οι χώροι υγιεινής θα πρέπει να επιδιορθωθούν ή και να ανακατασκευαστούν ώστε να είναι πλήρως λειτουργικοί και να εξασφαλίζεται απρόσκοπτα η χρήση τους από ΑμεΑ. Επιβάλλεται επίσης η αύξηση τους ώστε να μπορούν να εξυπηρετούν 20 ασθενείς, ενώ θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο της δημιουργίας των επιπρόσθετων χώρων υγιεινής κοντά στους θαλάμους των ασθενών, προς την καλύτερη εξυπηρέτηση τους.**
- **Οι ντουλάπες φύλαξης των προσωπικών αντικειμένων των ασθενών θα πρέπει να αντικατασταθούν και όπου**

χρειάζεται να αυξηθούν καθώς επίσης και τα ντουλάπια στην κουζίνα των ασθενών

- Όσο δε αφορά το θέμα της **απομακρυσμένης τοποθεσίας των θαλάμων των ασθενών από το χώρο του προσωπικού** εισηγούμαι όπως όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς (Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Υπουργείο Υγείας, Τμήμα Δημοσιών Έργων) το εξετάσουν με σκοπό την λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την αντιμετώπιση του.
- **Ενίσχυση της στελέχωσης των θαλάμων κατά τις βραδινές ώρες.**
- **Διαρκής εκπαίδευση του προσωπικού και διασφάλιση αξιοπρεπούς περιβάλλοντος εργασίας, ώστε να αποφεύγονται τα δυσμενή επακόλουθα από την εκτέλεση του δύσκολου έργου της φροντίδας των ψυχικά ασθενών.**

Η Έκθεση της Επιτρόπου, υπό την ιδιότητα της ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων υποβλήθηκε στις 21 Οκτωβρίου 2019 στον Υπουργό Υγείας, ως αρμόδια αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 2(111)/2009 για προβληματισμό και τις δικές του ενέργειες στη βάση των εισηγήσεων που περιέχονται σ' αυτήν και κοινοποιήθηκε στη Διευθύντρια Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας για ενημέρωση της και τυχόν δικές της ενέργειες (αρ. φακ. **ΕΜΠ 3.02**).

IV. Συμμετοχή σε συνέδρια/ εκπαιδεύσεις / εκδηλώσεις

IV. Συμμετοχή σε συνέδρια/ εκπαιδεύσεις / εκδηλώσεις

- Στις 12 - 13 Μαρτίου 2018, Λειτουργοί του Γραφείου συμμετείχαν σε διεθνές συνέδριο που διοργανώθηκε από τον Εθνικό Μηχανισμό για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων της Γερμανίας (NPM Germany), μαζί με τον Αυστριακό Διαμεσολαβητή (Austrian Ombudsman), με θέμα «Παρακολούθηση των στεγών για ηλικιωμένους» (Monitoring Homes for Elderly), στην Ακαδημία Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Τρίερ.
- Στις 7 - 9 Νοεμβρίου 2018, Λειτουργός του Γραφείου συμμετείχε στο εκπαιδευτικό εργαστήριο για τους Εθνικούς Μηχανισμούς Πρόληψης Βασανιστηρίων (NPMs), με θέμα «*Strengthening the follow-up to NPM recommendations*», το οποίο διοργανώθηκε από το Διεθνές Ινστιτούτο Διαμεσολαβητών (IOI), σε συνεργασία με τον Δανό Διαμεσολαβητή (Danish Parliamentary Ombudsman), στην Κοπεγχάγη.
- Στις 21 και 22 Φεβρουαρίου, στις 23 Μαΐου και 7-8 Οκτωβρίου 2019 Λειτουργοί του Γραφείου συμμετείχαν σε συναντήσεις ομάδας εργασίας ευρωπαϊκών Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης Βασανιστηρίων (NPMs), σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη CPT, που έγιναν στην Αθήνα,

Ναύπλιο και Ρώμη αντίστοιχα με θέμα «*Ombudsman/NPM meeting on strengthening the independence and increasing the accountability of the Frontex pool of monitors*» .

- Το διήμερο 4-6 Νοεμβρίου 2019 Λειτουργός του Γραφείου συμμετείχε σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο από την APT εξ αφορμής της συμπλήρωσης 30 χρόνων της European Committee for the Prevention of Torture, με θέμα «IMPLEMENTING SAFEGUARDS IN THE FIRST HOURS OF POLICE CUSTODY».

V. Συνεργασία με Εθνικούς και Διεθνείς Φορείς

V. Συνεργασία με Εθνικούς και Διεθνείς Φορείς

➤ Συνεργασία με την Αστυνομία

Η στενή και αγαστή συνεργασία με την Αστυνομία συνεχίστηκε και κατά τα έτη 2018 & 2019. Ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, συνεργάζεται στενά με όλα τα Τμήματα της Αστυνομίας και, ιδιαίτερα, με το Γραφείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τους κατά τόπους Αστυνομικούς Σταθμούς, καθώς και με το Κέντρο Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών στην Μεννόγια για την παροχή απόψεων και κατευθυντήριων γραμμών σε θέματα σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας των ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους ποινικής ή διοικητικής.

Η Επίτροπος Διοικήσεως κλήθηκε, ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης, να υποβάλει τις **απόψεις και τις θέσεις της, για τον κτηριακό σχεδιασμό της νέας Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου**. Στο πλαίσιο αυτό, η Επίτροπος προέβη σε επισημάνσεις, όσον αφορά τις κτηριακές απαιτήσεις, οι οποίες απαιτείται να ανταποκρίνονται στα διεθνή πρότυπα σεβασμού των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε και στη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας για τα μέλη της

Αστυνομίας, αλλά και για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, που ενδεχομένως να κρατούνται στον εν λόγω χώρο, στο μέλλον.

Στη βάση των επισημάνσεων της Επιτρόπου, η Αστυνομία συγκάλεσε διευρυμένη σύσκεψη, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 11 Μαΐου 2018, για συζήτηση των εισηγήσεων και των πρακτικών μέτρων υλοποίησης τους, όσον αφορά στο νέο κτίριο της Αστυνομικής Διεύθυνσης Μόρφου.

Ήταν με ιδιαίτερη ικανοποίηση που χαιρετίστηκαν από πλευράς Επιτρόπου τα μέτρα που ήδη τροχοδρομήθηκαν, για πλήρη συμμόρφωση με τις εισηγήσεις της.

Ως προς το θέμα της **καθαριότητας του Χώρου Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών στη Μεννόγια, το 2018** η Επίτροπος κλήθηκε από την αστυνομία να εκφέρει **τις απόψεις σε σχέση με την εισηγήση της Γενικής Λογίστριας** της Δημοκρατίας όπως η καθαριότητα του χώρου γίνεται από τους τους κρατούμενους με μικρή αμοιβή με πρόγραμμα απασχόλησης αντί της αγοράς υπηρεσιών που ισχύει μέχρι σήμερα. Ανταποκρινόμενη **η Επίτροπος**, υπό την ιδιότητα της ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης **διαφώνησε** με την εν λόγω εισηγήση αναφέροντας ότι τέτοιο ενδεχόμενο θα πρέπει να αποκλειστεί, καθώς θέτει σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων και ενδεχομένως να οδηγήσει σε παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, θέση με την οποία

συμφώνησε και η Αστυνομία και ως εκ τούτου η εισήγηση δεν υιοθετήθηκε τελικά.

Κατά το 2018 & 2019 ζητήθηκε η συνδρομή της Επιτρόπου σε σχέση με τις **προδιαγραφές/ προϋποθέσεις ώστε να είναι συμβατά με τα διεθνή και Ευρωπαϊκά πρότυπα που θα πρέπει να πληρούν τα υπό κατασκευή ειδικά διαμορφωμένα κρατητήρια για πρόσωπα που χρήζουν υποχρεωτικής νοσηλείας, βίαιων / επικίνδυνων κρατουμένων ή κρατουμένων που έχουν τάσεις αυτοκτονίας.**

Η Επίτροπος λαμβάνοντας υπόψη από τη μια τον προληπτικό ρόλο που καλείται να επιτελέσει όσον αφορά τυχόν παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και από την άλλη τις διακριτές της αρμοδιότητες ως προς την υποβολή εισηγήσεων προς τις αρμόδιες αρχές, παρέθεσε τα σχόλια της αναφορικά με το θέμα, οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:

1. Η δημιουργία ειδικών κρατητηρίων-κελιών επιδιώκει να ανταποκριθεί στις ανάγκες τριών διαφορετικών κατηγοριών κρατουμένων: των κρατουμένων που αναμένουν την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης τους για τυχόν έκδοση διατάγματος υποχρεωτικής νοσηλείας (βάσει του περί Υποχρεωτικής Νοσηλείας Νόμου), των κρατουμένων με

βίαιη/επικίνδυνη συμπεριφορά προς άλλους και των κρατουμένων με τάσεις αυτοτραυματισμού ή αυτοκτονίας.

2. Ως εκ τούτου, επεσήμανε ότι θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη κατά τον σχεδιασμό των ειδικών χώρων, ότι οι τρεις αυτές κατηγορίες εμφανίζουν διακριτά χαρακτηριστικά, γεννούν εξατομικευμένες ανάγκες όσον αφορά τον χειρισμό τους και απαιτούν ξεχωριστές διαδικασίες. Για το λόγο αυτό, υπόβαλε τις απόψεις για την καθεμία από αυτές ξεχωριστά.

3. Συγκεκριμένα για τους ***Κρατούμενους για τους οποίους υπάρχει σε εξέλιξη διαδικασία υποχρεωτικής νοσηλείας***, ανέφερε ότι το θέμα χρήζει περαιτέρω νομοθετικής ρύθμισης και διασαφήνισης σε συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο Υγείας λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ και έχοντας ως πρωταρχικό γνώμονα την παροχή ενός περιβάλλοντος που δεν θα επιδεινώσει την κατάσταση της ψυχικής υγείας του ατόμου που αναμένει την αξιολόγηση του για ενδεχόμενη υποχρεωτική ψυχιατρική νοσηλεία. Η περαιτέρω νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος αυτού θα ξεκαθαρίσει και τον ρόλο που η Αστυνομία καλείται να διαδραματίσει στις περιπτώσεις αυτές καθώς και τις ανάγκες σε ειδικούς χώρους για την τυχόν κράτηση ατόμων με θέματα ψυχικής υγείας.

4. Για τους **Κρατούμενους που εμφανίζουν βίαιη/επιθετική συμπεριφορά προς άλλους, η Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι εν προκειμένω**, θα μπορούσε να εξεταστεί η χρήση ειδικών χώρων, οι οποίοι θα πρέπει να εξασφαλίζουν πρώτιστα την ασφάλεια του ίδιου του κρατούμενου από τυχόν αυτοτραυματισμό αλλά και την ευταξία στον χώρο κράτησης. Ως εκ τούτου, τέτοιοι χώροι θα πρέπει να διαθέτουν οπωσδήποτε όλα τα τεχνικά χαρακτηριστικά αντιβανδαλικής και αντιπυρικής φύσης, χωρίς να υστερούν όσον αφορά το μέγεθος, φωτισμό και αερισμό από άλλα κελιά. Όσον αφορά τη χρήση των ειδικών αυτών χώρων καθώς και τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθούνται για την τοποθέτηση ενός κρατουμένου σε αυτούς, επεσήμανε ότι θα πρέπει να τύχουν σχετικής και ενδεδειγμένης ρύθμισης, κατά προτίμηση με σχετικές νομοθετικές διατάξεις ή κατ' ελάχιστον με σχετική εγκύκλιο μέχρι την υιοθέτηση νόμου. Κατ' αρχήν, θα πρέπει να περιληφθεί σχετική πρόβλεψη που να προνοεί τη δυνατότητα τοποθέτησης ενός κρατουμένου στον εν λόγω ειδικό χώρο, καθώς και τις συμπεριφορές που μπορεί να προκαλέσουν μια τέτοια απόφαση. Περαιτέρω, οι διαδικασίες που θα προβλεφθούν θα πρέπει να καθορίζουν τουλάχιστον το υπεύθυνο μέλος της Αστυνομίας για τη λήψη της απόφασης τοποθέτησης και εξόδου από τον ειδικό χώρο, την τήρηση λεπτομερούς αρχείου για τη χρήση του, το ανώτατο διάστημα παραμονής στον ειδικό χώρο, τα δικαιώματα επαφών του κρατούμενου, ιατρική παρακολούθηση κατά την παραμονή, τον τρόπο επιτήρησης του κρατούμενου, την ενημέρωση του

κρατούμενου για την απόφαση τοποθέτησης στον ειδικό χώρο και τυχόν δυνατότητες αμφισβήτησης της από τον κρατούμενο.

5. ***Σε σχέση δε με την τρίτη κατηγορία, Κρατούμενοι που εμφανίζουν τάσεις αυτοτραυματισμού ή αυτοκτονίας,*** η Επίτροπος παρέπεμψε στο εγχειρίδιο το οποίο είχε ετοιμάσει το Γραφείο της σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξης, «Κατευθυντήριες Αρχές για την Πρόληψη Αυτοκτονιών σε φυλακές και χώρους κράτησης». Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο σκόπευε στην καταγραφή των απαραίτητων διαδικασιών, πρακτικών και μέτρων που πρέπει να εφαρμόζονται σε όλους τους χώρους κράτησης όσον αφορά την διαχείριση κρατουμένων που εμφανίζουν ενδείξεις τάσεων αυτοτραυματισμού ή αυτοκτονίας. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω Κατευθυντήριες Αρχές εμπεριέχουν το σύνολο των διαδικασιών που σύμφωνα με την Επίτροπο, θα πρέπει να τίθενται σε εφαρμογή για την αξιολόγηση, την παρακολούθηση και τον χειρισμό τέτοιων κρατουμένων.

6. Τέλος, όσον αφορά τη χρήση συστημάτων παρακολούθησης εντός των ειδικών χώρων για όλες τις κατηγορίες κρατουμένων, παρέπεμψε σε διαβούλευση με την Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για τη διασαφήνιση των νομικών παραμέτρων που προκύπτουν επισημαίνοντας ωστόσο ότι, σε κάθε περίπτωση, τα συστήματα παρακολούθησης δεν θα πρέπει να υποκαθιστούν την παρουσία και επιτήρηση από τα μέλη της Αστυνομίας και η εφαρμογή τέτοιων μέτρων δικαιολογείται

μόνο εφόσον πρώτα έχουν εξαντλητικά εφαρμοστεί λιγότερο επαχθείς μέθοδοι ενώ, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διασφαλίζεται η περιορισμένη, ελεγχόμενη και ασφαλής εφαρμογή τους και να είναι αναγκαία και ανάλογη με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Σε σχέση δε με τη **συνεργασία με τους κατά τόπους Αστυνομικούς Σταθμούς**, αξίζει να σημειωθεί ότι όπως διαπιστώθηκε κατά την επίσκεψη που διενεργήθηκε στα κρατητήρια του Αστυνομικού Σταθμού Κοφίνου (ΕΜΠ 2.18) τον Αύγουστο του 2019, **οι εισηγήσεις της Επιτροπής σε σχέση με τη διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου άσκησης των κρατουμένων υιοθετήθηκαν πλήρως.**

➤ **Συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς**

Στις 14 Νοεμβρίου 2019, πραγματοποιήθηκε τηλεδιάσκεψη με την Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων (CAT), στην οποία συμμετείχαν όλα τα μέλη (10) της CAT (με Πρόεδρο τον κ. Jens MODVIG) και Λειτουργοί του Γραφείου μας. Η εν λόγω τηλεδιάσκεψη, έγινε στα πλαίσια προετοιμασίας της CAT για συζήτηση της 5^{ης} Περιοδική Έκθεση που υπέβαλε η Κύπρος, αναφορικά με την υλοποίηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας.

Στις 19 Νοεμβρίου 2019, πραγματοποιήθηκε (μέσω Skype), τηλεδιάσκεψη με την Υποεπιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (SPT), στην οποία συμμετείχαν τα περισσότερα τα μέλη που είναι υπεύθυνα για τις χώρες της Ευρώπης (Europe Regional Team) και Λειτουργούς του Γραφείου μας. Κατά τη διάρκεια της τηλεδιάσκεψης, έγινε παρουσίαση των δραστηριοτήτων του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων (ΕΜΠΒ) του Γραφείου μας και ειδικότερα, των τελευταίων δύο χρόνων, 2018-2019.

